

DOBŘÁ VÍRA TŘETÍ OSOBY V EXEKUČNÍM ŘÍZENÍ

RADOVAN DÁVID

Masarykova univerzita, Právnická fakulta, Brno

Abstract in original language

Příspěvek se věnuje základnímu principu exekučního řízení, kterým je ochrana třetích osob. Tento princip je vyjádřen možností podat vylučovací žalobu, resp. návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu, v těch případech, kdy dojde k neoprávněnému zásahu do práva nepřipouštějícího výkon rozhodnutí. Cílem příspěvku je zodpovědět otázku, zda do této kategorie lze rovněž zařadit držbu, resp. neoprávněnou držbu.

Key words in original language

Exekuční řízení; držba; dobrá víra; vylučovací žaloba.

Abstract

This article deals with the elementary principles of the executory proceedings, especially with the protection of the third parties. This principle is connected with the possibility of taking of motion to exclude the thing from the list. The right to exclude the thing must be proofed. The aim of this article is to answer the question, whether the right of possession may be also protected by the motion to exclude the thing from the list.

Key words

Executory proceedings; possession; good faith; motion to exclude the thing from the list.

Exekuční řízení je ovládáno základními pravidly, která vyjadřují zejména požadavek zákonnosti výkonu rozhodnutí. Vedle toho je však velmi významným rovněž pravidlo, že exekuce smí být vedena pouze proti majetku povinného subjektu. Z uvedeného tedy vyplývá jeden z vůdčích principů exekučního řízení, kterým je ochrana třetích osob.

Ochrana třetích osob nachází své praktické uplatnění rovněž v českém právním řádu, avšak také v právních řádech zahraničních, typicky německém, rakouském, slovenském, či ruském. V procesních předpisech těchto zemí se lze setkat se základním prostředkem ochrany třetích osob, kterým je vylučovací žaloba. V české právní úpravě navíc také s vyškrtnutím věci ze soupisu dle § 68 exekučního řádu, proto další úvahy budou uplatnitelné rovněž pro tento prostředek ochrany třetích osob.

Dle ustanovení § 267 občanského soudního řádu platí, že k podání vylučovací žaloby je oprávněna osoba, která tvrdí, že má k exekvovanému majetku právo nepřipouštějící výkon rozhodnutí. Žalobní petit takové žaloby je pak formulován co do nepřipustnosti exekuce.

Do dnešních dnů zůstává spornou otázkou, která práva je možno řadit do kategorie práv nepřipouštějících výkon rozhodnutí. Zajisté se bude jednat o práva majetkové povahy, neboť vylučovací žaloba chrání majetek třetí osoby, avšak není zřejmé, o která konkrétní majetková práva se jedná.

V současné době není jednoznačné, zda je k podání vylučovací žaloby oprávněn držitel věci, resp. zda se ochrana třetích osob dotýká oprávněných a neoprávněných držitelů. I z toho důvodu lze pak velmi zprostředkovaně a nepřímo hovořit o ochraně dobré víry třetí osoby v exekučním řízení.

Na držbu věci je možno nazírat ze dvou pohledů. Držba je jednak vnímána jako faktický stav, jednak jako samostatné právo.¹ V publikacích některých německých autorů se z toho důvodů držba ani mezi práva nepřipouštějící výkon rozhodnutí neřadí, neboť není považována za právo. K držbě se vyjadřuje např. Spáčil, který uvádí, že „spor o povahu držby nebyl plně rozhodnut do dnes, přesto se zdá, že oprávněné držbě je třeba přiznat charakter subjektivního práva.“² Fiala³ naopak uvádí, že držba je ekonomickým jevem a nachází své vyjádření v právních normách. Z toho pak činí závěr, že držba je právním vztahem, jehož obsahem je subjektivní právo držby. Opačně se však k držbě staví Mruzek, podle nějž „držba věci není právem, nýbrž jde jen o faktický stav a není proto žalobním důvodem pro vylučovací žalobu.“⁴

Němečtí procesualisté s k ochraně držby v exekučním řízení rovněž staví velmi rezervovaně. Konkrétně se lze setkat s názorem Schmidta⁵, že „jestliže držba není právem, nemůže být ani důvodem k podání vylučovací žaloby.“ V německé praxi se však lze setkat s ochranou držby v exekučním řízení, a to na základě argumentu, že výkon rozhodnutí smí být veden jen proti majetku povinného. Tento závěr je zřejmý např. z díla Lackmanna⁶, který dochází k závěru, že oprávněnou držbu lze řadit mezi práva

¹ Více viz např. SPÁČIL, J. *Ochrana vlastnictví a držby v občanském zákoníku*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 213 a násl.

² ŠVESTKA, J., JEHLIČKA, O., ŠKÁROVÁ, M., SPÁČIL, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 10. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 516.

³ FIALA, J. a kol. *Občanské právo hmotné*. 3. vydání. Brno: Doplněk, 2002, s. 161.

⁴ MRUZEK, K. *Některé určovací žaloby vlastnictví*. Právní praxe, ročník 1996, č. 2, s. 72.

⁵ RAUSCHER, T., WAX, P., WENZEL, J. *Münchener kommentar zur Zivilprozessordnung mit richterungsverfassungsgesetz und Nebengesetzen*. 3. vyd. Mnichov: C.H.Beck, 2007. [cit. 2010-10-12]. Dostupné z <www.beck-online.de>.

⁶ MUSIELAK, H. a kol. *Kommentar zur Zivilprozessordnung mit richterungsverfassungsgesetz*. 7. vyd. Mnichov: Verlag Franz Valen, 2009. [cit. 2010-12-12]. Dostupné z <www.beck-online.de>.

nepřipouštějící výkon rozhodnutí. A contrario lze tedy uzavřít, že odmítá ochranu držby neoprávněné. Stejně závěry činí Brox a Walker.⁷

Držbu lze charakterizovat na základě dvou pojmových znaků, kterými jsou faktické ovládnání věci a nakládání s věcí jako s věcí vlastní. To ostatně potvrzuje i znění současného § 129 občanského zákoníku. Na stejném místě je pak rozlišována držba oprávněná, tedy držba v dobré víře, a držba neoprávněná.

Držba je řazena do kategorie věcných práv, která jsou ze své podstaty absolutní povahy. Z toho vyplývá, že subjektivnímu právu držby odpovídá povinnost předem neurčeného počtu subjektů respektovat držbu a nezasahovat do ní (působí erga omnes). Tento zákaz je rovněž uložen státu, ať je již v řízení vyjádřen činností civilních soudů nebo soudních exekutorů. Jedinou výjimkou, kdy je přípustný zásah do držby, je situace, kdy by exekuce byla vedena proti majetku vlastníka věci. V tomto případě je vlastnické právo právem „silnějším“.

Jiná je však otázka, zda stejnou ochranu bude požívat rovněž držitel neoprávněný. Z dikce zákona, tedy ustanovení § 130 odst. 2 občanského zákoníku, lze vyvodit, že oprávněný držitel má stejné prostředky ochrany jako vlastník věci. Z toho lze a contrario dovodit, že takový stupeň ochrany nesevčedčí držiteli neoprávněnému. Je však důležité upozornit, že ustanovení § 130 odst. 2 je ustanovením hmotněprávní, nikoliv procesní povahy. Naproti tomu exekuční postižení věci je zásahem procesním a ochrana třetí osoby je zajištěna výlučně cestou procesních prostředků.

Z toho své závěry odvozují např. Fiala, Rubeš nebo Macur. Dle Fialy⁸ není rozhodné, zda se jedná o ochranu držitele oprávněného, či neoprávněného. Rubeš⁹ a Macur¹⁰ hovoří pouze o ochraně držby. Vzhledem k tomu, že výslovně nehovoří o držbě oprávněné či neoprávněné, lze usuzovat, že vylučovací žalobou je dle nich chráněn rovněž držitel neoprávněný. Naproti tomu Drápal¹¹ uzavírá, že právě z ustanovení § 130 odst. 2 občanského zákoníku je nutno učinit závěr o nemožnosti poskytnout ochranu neoprávněnému držiteli.

⁷ BROX, H., WALKER, W. *Zwangsvollstreckungsrecht*. Mnichov: Carl Heymanns Verlag, 2008, s. 644.

⁸ Tamtéž, s. 65.

⁹ RUBEŠ, J. a kol. *Komentář k občanskému soudnímu řádu. Díl třetí*. Praha: ORBIS, 1960, s. 122.

¹⁰ MACUR, J. *Kurs občanského práva procesního. Exekuční právo*. Praha: C. H. Beck, 1998, s. 120.

¹¹ KURKA, V., DRÁPAL, L. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Linde, 2004, s. 828.

Co se týče výše uvedeného příkláním se k závěru Fialy. V exekčním řízení dochází k procesnímu zásahu do práv třetích osob, nikoliv k zásahu hmotněprávnímu. Navíc se jedná o zdůraznění pravidla, že exekuci smí být dotčen pouze majetek povinného. Vzhledem k tomu, že rozhodnutí o vylučovací žalobě nepůsobí žádné následky v rovině práva hmotného, nejsou případné obavy o omezení vlastníka věci nijak důvodné.

Literature:

- SPÁČIL, J. Ochrana vlastnictví a držby v občanském zákoníku. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005
- FIALA, J. a kol. Občanské právo hmotné. 3. vydání. Brno: Doplněk, 2002
- ŠVESTKA, J., JEHLIČKA, O., ŠKÁROVÁ, M., SPÁČIL, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 10. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006
- MRUZEK, K. Některé určovací žaloby vlastnictví. Právní praxe, ročník 1996, č. 2
- RAUSCHER, T., WAX, P., WENZEL, J. Münchener kommentar zur Zivilprozessordnung mit gerichtsverfassungsgesetz und Nebengesetzen. 3. vyd. Mnichov: C.H.Beck, 2007. [cit. 2010-10-12]. Dostupné z <www.beck-online.de>
- MUSIELAK, H. a kol. Kommentar zur Zivilprozessordnung mit gerichtsverfassungsgesetz. 7. vyd. Mnichov: Verlag Franz Valen, 2009. [cit. 2010-12-12]. Dostupné z <www.beck-online.de>
- BROX, H., WALKER, W. Zwangsvollstreckungsrecht. Mnichov: Carl Heymanns Verlag, 2008
- RUBEŠ, J. a kol. Komentář k občanskému soudnímu řádu. Díl třetí. Praha: ORBIS, 1960
- MACUR, J. Kurs občanského práva procesního. Exekční právo. Praha: C. H. Beck, 1998
- KURKA, V., DRÁPAL, L. Výkon rozhodnutí v soudním řízení. Praha: Linde, 2004

Contact – email

radovan.david@law.muni.cz